

INBJUDAN

God ortnamnsed. Vad är det och vad innebär det för minoritetsspråkens ortnamn?

Institutet för språk och folkminnen bjuder in till ett halvdagsseminarium om ortnamn och ortnamnsvård.

Syftet med seminariet är att informera om den officiella ortnamnsverksamheten i Sverige med utgångspunkt i kulturminneslagens paragraf om god ortnamnsed. Ortnamnens redovisning i flerspråkiga områden ägnas särskild uppmärksamhet.

Målgrupp är representanter för minoritetsspråken, berörda kommunala tjänstemän och politiker, representanter för hembygdsrörelsen och andra intresserade.

Praktisk information:

Seminariet äger rum den 1 juni kl. 08.30-13.00 i Folkets hus, Lars Janssonsg. 17, i Kiruna. Lokal: Lars Jansson-salen.

Seminariet är avgiftsfritt.

Anmälan sker till daum@sofi.se senast 24 maj.

Vid eventuella frågor kontakta Leif Nilsson på tel. 018-65 21 71 eller e-post leif.nilsson@sofi.se

Seminarieprogram:

- 08.30 **Inledning**
Ingrid Johansson Lind, generaldirektör, Institutet för språk och folkminnen
- 08.45 **Ortnamnsvården i Sverige i går och i dag**
Leif Nilsson, namnvårdskonsulent, Institutet för språk och folkminnen
- 09.30 **Vården av minoritetsspråkens ortnamn**
Ulla Swedell, forskningsarkivarie, Institutet för språk och folkminnen
- 10.15 Fikapaus
- 10.45 **Lantmäteriets ortnamnsarbete, med särskild inriktning på minoritetsspråken**
Annette Torensjö, sektionschef, Lantmäteriet
- 11.30 **Trafikverkets arbete med utmärkning av ortnamn, med särskild inriktning på minoritetsspråken**
Elenor Persson, nationell samordnare, Trafikverket
- 12.15 **Gemensam diskussion**
- 13.00 **Avslutning**

Ortnamnsvård

Ortnamnsvård är en form av tillämpad namnforskning, vars syfte formulerats i termerna "ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick". Det innebär att namnskicket bör vara funktionellt och enhetligt, och att man skall ta hänsyn till gällande språkriktighetsregler och samtidigt beakta ortnamnets roll i kulturmiljön.

Institutet för språk och folkminnen har som myndighetsuppgift att granska och avge yttranden om ortnamn till de beslutande myndigheterna. Viktigast av dessa är Lantmäteriet, som ger ut våra allmänna kartor. Vid Lantmäteriet finns också Ortnamnsrådet, som består av tio ledamöter från myndigheter och organisationer med intressen inom ortnamnsverksamheten. Institutet för språk och folkminnen, Lantmäteriet och Ortnamnsrådet är huvudaktörerna inom ortnamnsvården, som är en del av språkvården. Sedan en paragraf om god ortnamnsred tillkommit i kulturminneslagen, har Riksantikvarieämbetet fått ett utökat ansvar på området. Det nybildade Trafikverket spelar en viktig roll vad gäller utmärkning av ortnamn.

God ortnamnsred

Sedan 2000 finns i kulturminneslagens första kapitel en hänsynsparagraf om ortnamn. Den har rubriken God ortnamnsred och lyder i sin helhet:

4 § Vid statlig och kommunal verksamhet skall god ortnamnsred iakttas. Detta innebär att

- *hävdivunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,*
- *ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdivunna stavningsformer talar för annat,*
- *påverkan på hävdivunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn, och*
- *svenska, samiska och finska namn så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.*

Namn som godkänts för offentlig kartproduktion skall även i andra sammanhang användas i sin godkända form.

Ortnamn på minoritetsspråk

I stora delar av Sverige finns ortnamn, vilkas härkomst inte är svensk. Det gäller namn som de inhemska minoriteterna finnar, tornedalingar och samer har skapat för sin närmiljö. Många av namnen har försvenskats, men i fjällområden och nordligaste Sverige är minoriteternas namn i levande bruk.

Tidigare har skrivning av sådana namn i stor utsträckning anpassats till svenskan. Enligt en FN-resolution från 1972 om minoriteternas namn skall ortnamnen skrivas enligt respektive minoritetsspråks skrivregler. Det har inneburit en översyn av stavningen av minoriteternas namn som resulterat i omfattande ändringar på nya kartor.

Namnen har också blivit synligare genom att allt fler orter har fått flerspråkiga vägskyltar till följd av den nya paragrafen i kulturminneslagen. I flerspråkiga områden skall minoriteternas ortnamn användas parallellt med de svenska namnen på kartor och vägskyltar. Därför har till exempel tätortsnamnet *Junosuando*, som används av svenskspråkiga, kompletterats på nya kartor med namn på meänkieli (*Junosuanto*) och nordsamiska (*Čunusavvon*).

Regeringen har i olika sammanhang framhållit att minoritetsspråkiga ortnamn är en värdefull del av kulturarvet som bör värnas aktivt av samhällets företrädare. För att synliggöra detta kulturarv bör man intensifiera arbetet med skyltning av minoritetsspråkiga ortnamn. Statliga och kommunala myndigheter bör i sin verksamhet värna minoritetsspråkiga ortnamn och synliggöra minoritetsspråkens närvaro genom skyltning och annan utmärkning.